

СУДИЈА СЕ ПОСЉЕДЊИ СМИЈЕ

Стари Кови, који је до тог тренутка у монотono једноличном ритму добовао чворноватим кажипрстом по новинама које је читао, изненада прасну: „Проблем са овом државом је тај што има судове који сами себи заврћу шију! Закон? Нема ту закона! Ту су судови и ту су судије, а ствар коју зовеш законом је само оружје за гушење цивилне предузимљивости – обесхрабрују оригиналне и напредне!“

Дневне новине на које је био управљен старчев напад видио сам само дјелимично; држао је извјештај о одлуци Вишег суда у вези са неким потешкоћама у њиховом раду на Западу. Знао сам да Стари Кови није могао бити лично у њих упетљан, али жар његовог праска одавао га је. Већ се био одлучио за једну од страна у расправи. Срамотно мало је могао учинити са свотом коју је стекао радом, скоро ништа. Осам година – још од дана када је улични проповједник преобратио Великог Пса Ковија из криминалца у обичног Цона Ковија и касније у Старог Ковија – животарио је од зетовљеве добре воље.

Дакле, његов интерес у овом случају био је чисто академски. Став му је несумњиво био обојен сопственим младеначким искуствима са кривичним судом, што је било и више него површно. Посумњао сам да су неки посебно горки детаљи изазвали овај излив.

Смотао сам још једну цигарету и одлучио га насанкати да ми каже разлоге своје експлозије. Ваљало је себи поправити безвезан дан.

„Бити кљова,“ почео сам га дељати причајући у жаргону јер сам цијенио да ћу тако лакше стећи његово повјерење, „то ти је, вала, мучна работа. Закони су сложени и ограничавајући. Није лако истјерати ствари на чистац у баш свим случајевима. Думам да већина кљова добро ради свој посао.“

„Думаш тако, а?“ стари гад зарежа на мене. „Слушај, синчек, Стари Кови ће ти касти да ти немаш благе везе о чему причаш! Могу сад да ти издекламујем хрпу прича о кљовама и њиховим начинима да ти ставе омчу око врата и притежу је док ти очи саме не искоче из дупљи!“

Сумњом у његово хвалисање окитио сам осмијех, сад већ сигуран да сам га ухватио на мамац.

„Много си ми пристрасан, стари,“ узвратио сам, „зато што си у младим данима био на погрешној страни. Не тврдим да су судије безгрешне. Море грешака им се може приписати. И они су само људи. Али никад нисам чуо за случај у којем је судија изврнуо закон...“

Здраво се примио. Проклињао је и фрктао онако избечен на мене а ја сам се крevelио неискрено сумњичав. Прича је покуљала ван.

„Ја и Рорк звани Бич смо заједно харали около прије неколико деценија, са два пиштоља и пар великих марама за покривање губице, кад би за то било потребе. Вазда отворене ашчинице и драгстори су биле наше мете, и својски би и' одрађивали. Робили смо и парове ноћу. Упали би код њи' око три-чет'ри изјутра, оперушали би и' онако буновне. Такви нас не би ни могли препознати па смо их незабраћени одрађивали. Заустављали бисмо се у успутним ресторанима и остајали у њима све док не би остали само ми и тип иза пулта. Онда бисмо га избатинали штаповима, узимали пазар који би налазили у каси и клиснули. Танак плијен, али био је то сталан и поуздан приход. Пратиш ме?“

Кратко сам климнуо.

„На тај начин смо оперисали пар мјесеци. Тад сам смислио да идемо од града до града и робимо све на шта наиђемо. Феноменална идеја! Бич се – он ти је прави паклени тип – није хтио испрва сложити с тим начином оперисања. Ал' сам ја наставио брбљати све док није попустио и сложио се са мојим приједлогом.

Ти никад ниси видио Бича Рорка, а? Мислим да ниси. Видиш, добар ти је он лик – оно што је Енглез Пајн називао 'уваљотком' – али далеко од тога да је био цвјетак. Читао сам стрип о провалнику у новинама, и то је био једини пут да сам видио лице налик Рорковом. Страшно ружан лик! Морали смо бити опрезни док би се кретали около, јер су нас дротови имали навику купити само због његове фаце. Нико ме никад није држао за манекена – први ја сам – али покрај Бича сам био прави Валентино.

Ове наше њушке су нам биле хендикеп, али радиш с материјалом који имаш, хе-хе“ – накесери ми се стари у фацу.

„Били смо негдје на Средњем Западу. Одлучили смо упасти у још једну насумице изабрану ашчиницу. Погледали смо низ главну улицу и кренули на посао. Наше пљуце су биле закопане испод наслага камења миљама одатле.

Ушли смо унутра. Ту су била само два симпа младића. С једном руком у цепу од капута посадио сам се испред једног од њих а Бич

је урадио исто са другим.

'До касе,' наредили смо им, сваки свом.

Без много халабуке, један од њи' је повукао надоље знак ЗАТВО-РЕНО, док је други изгрнуо и посљедњи никл из касе и прослиједио га Бичу.

'Останите лежати доље иза касе и немојте се журити са дизањем,' било је сљедеће што смо им рекли.

Урад'ли су како смо им каз'ли. Бич и ја смо изашли ван и кокано гледали своја посла.

Сутрадан смо оробили још двије продавнице и преселили се у наредни град. Сваки град који бисмо одрадили доносио би нам по пар смотуљака. Лијепо је ишло, нема шта. Остали су испадали будале пљачкајући у мјестима у којима су живјели, а ми бисмо одрадили два или чак три посла дневно без страха да ће нас неко препознати или упуцати.

Крађе су нам биле ушле у крв!

И ишло је то све док једног поподнева, у тек отвореној ашчиници, у коју смо у том мјесту упали након гараже, залагаонице и трговине са обућом, нисмо кренули узимати плијен.

Дротови који су нас шчепали били су масивни ко гризлији! Бјежали смо док нисмо вид'ли да не'а вајде – отишли смо с њима у станицу једнако као што бисте и ви сад. Кад су нас претресли, нашли су новац од послова које смо тај дан обавили, али то је било све. Остатак је био спремљен на сигурно далеко одатле. Наше оружје је још увијек лежало испод камаре камења три државе даље. Више нисмо имали никакве користи од њега.

Момци које смо то послијеподне оробили дошли су нас погледати, и сви су нас брзо препознали. Један од њи' је рек'о да никад неће заборавити наша лица. Али ми смо сједили мирно и нисмо говорили ништа. Цијенили смо да само морамо остати 'ладни.

Након пар дана оставили су нас насамо са адвокатом. Добили смо клинца по чијој дипломи се није стигао наталожити ни танки слој прашине, али је изглед'о ко неко ко нас неће остав'ти на цјед'лу, што нам је уливало сигурност. Одлучили смо се опустити и доживљавати апсану као неудобан али привремени смјештај.

Након пар дана, рмнули су нас на суд. Испрва се нисмо бранили, чекали смо повољан тренутак за то. Ту се наш пискутави клинац својски показао! Кад му је кљова дао ријеч, скочио је попут федера!

'Моји клијенти', рекао је он мислећи на мене и Бича, 'савршено су

спремни признати кривицу за просјачење али нема ничега што би их окривило за пљачку. Ушли су у три пословна објекта јер су требали новчана средства, и у њима су питали службенике за новац. Нису имали оружје. Свједоци тврде да нису видјели оружје којим су им као пријетили. Без обзира на то којим мотивима су била потакнута лица у продавницама да предају садржај каса за које су били задужени – говорио је клинац – докази су јасни. Моји клијенти су питали за новац и он им је био дат. Просјачење, несумњиво! И зато моји клијенти подлијезу казни од 30 дана притвора у окружном затвору због скитње и просјачења. Наведено да, али пљачка – никако!’

Е, синчек, то је био адвокат! Мислио сам да је кљову неко препао. Била је то велика подбула сељачина са црвеном фацом и паром цвекера на носу. Његово лице је тад било пурпурне боје и преварант је спустио свој нос три пута за пет минута. Нисмо се плашили тужиоца и његовог ратног плеса са покличима. Знали смо да их имамо!“

Стари је стао са жељом да подигне тензију. Ја сам стрпљиво чекао, али како није настављао причу, одлучио сам га подстаћи да је доврши, ако се ту уопште имало шта још рећи.

„Ја не видим шта од свега тога доказује твоју тврдњу“, ускопистих се и ја. „Закон је немоћан ако нема оружја.“

„Чекај, синчек, чекај,“ обећа он. „Видјећеш кад завршим...“

Тад су вратили своје свједоке на постоље али ту се ништа више није могло. Нико од њи' није видио никакво оружје, и нико од њи' није могао тврдити да смо им пријетили. Рекли су доста тога на рачун нашег изгледа, али није злочин бити ружан.

Закључили су суђење за тај дан и одфурали Бича и мене натраг у буксу. Ушли смо у буксу као најсрећнији брачни пар који си видио у животу. Вукли смо их за нос на низбрдици! И свиђало нам се то, да знаш! Тридесет дана у окружном затвору, па и шездесет да је, кад бацимо на тас, није нам ништа значило. Ризик посла, вајкали смо се.

Били смо срећни али је ту срећу пресијецала и покоја срс. Родитељске приче и Библија ти напуне главу да је суд мјесто гдје на крају увијек тријумфује правда, гдје је право право и гдје све ствари иду по закону. Безброј пута смо већ били у сукобу са законом али ово сад је било другачије! Ми смо овај пут имали закон на својој страни; рачунали смо да смо се слизали с њим. Али –

Какогод, након пар дана су нас опет рмнули на суд. Од првог погледа на кљову и окружног тужиоца осјетио сам језу дуж кичме. Зло им је врцало из очију, као код пара дјецe који су ставили ексерe

на столицу и чекају некога да сједне на њих. Од моје среће мало шта је остало. Ждракнуо сам Бича, нелагода је и код њега била видна.

Мора да си чуо гласине о томе колико су судови спори? Па, допусти да ти кажем, ништа на свијету се није кретало брже од тог суда то јутро! Ствари су се покренуле прије него што смо се смјестили у клупу за оптужене.

Протеза нашег клинца је стално поскакивала горе-доље. Цаба! Добити ријеч никако! Сваки пут кад би заустео да нешто зуцне, кљун би га мрко поглед'о и тако ућутк'о; чак му је и пријетио да ће га истјерати из судн'це и пресудити без њега ако не буде био тих.

Човјек којег смо средили у гаражи био је њен власник, али живина за черупање у залагаоници и трговини обућом су били само радници. Власника гараже су одлучили избацити из игре па су га ослободили. Ову двојицу су поставили у одвојак за саслушавање и оптужили их за саучесништво у разбојничком чину. Био сам зблањен. Кљова је тражио да признамо кривицу и осудиће нас обојицу на пет година робије а пресуду ће изрећи прије него што стигнемо прогутати пљувачку.

'Ако су', рекао је кљун у одговору на бучан протест нашег клинца, 'ваши клијенти једноставно питали за новац и ови људи су им га дали, онда су ова двојица криви за крађу, све док је новац власништво њиховог послодавца. Овдје нема ништа што суд може учинити доли да им утврди кривицу за крађу и пресуди им пет година обојици у државном затвору. Али докази имају тенденцију да прикажу да су они на такав поступак били подстрекивани неодољиво јаком жељом да помогну двојици пријатељски настројених луталица; да су били изазвани да украду новац једноставном необузданом жељом да удијеле. И стога суд осјећа да је ту ступила на видјело хришћанска благодарност па одбацује њихова свједочења.'

Ја и Бич нисмо разумијевали шта се то око нас дешава, али наш сквичећи клинац јес', и кад сам у тај мах погледао у њега, знао сам да прилично лоше стојимо. Знао сам то и по његовом видном дахтању.

Остатак прљавог посла трајао је дуже, краја му није било на видуку. Тај стари миш од судије је преиначио нашу изјаву у 'примање украдене имовине' – што је било кривично дјело у тој држави; осуђени смо по двије тачке, и он нам је напабирчио десет година у апсани и туцање камена од јутра до мрака.

И питам ја тебе има ли икакве шансе да тај стари пацов буде

сврстан међу поштене судије и људе који се буквално држе слова закона? Има! Дебеле шансе! За разлику од мене и Бича...”

Превео са енглеског:
Милан Милошевић